

Till Justitiedepartementet
Enheten för lagstiftning om allmän ordning och
säkerhet och samhällets krisberedskap
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se
Dnr Ju2022/00440

BAUER MEDIA AUDIO FILIAL
SWEDEN

T +46 8 450 33 00
Gjörwellsgatan 30, Box 34108
SE-100 26 Stockholm
www.bauermedia.se

3 juni 2022

Synpunkter på promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Bauer Media Audio Filial ("Bauer Media") har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1). Bauer Media Audio representerar tillsammans med sina samarbetspartners den största kommersiella ljudradioaktören i Sverige som bedriver sändningar via marksänd ljudradio. Bauer Media är mycket positivt inställd till att en utredning görs som förtydligar VMA:s roll i civil och totalförsvaret såväl i fred som kristid. Bauer Media vill inkomma med viktiga synpunkter på utredningen.

Vikten av en stark marksänd ljudradio

Som utredningen själva konstaterar i kap. 5.5 så utgör marksänd ljudradio själva grundbulten i VMA systemet och har gjort så under överskådlig tid bakåt i historien, ända tills radions barndom. Den marksända radion har alltid haft en stark position för att samtidigt kunna nå många människor på ett effektivt och robust sätt.

Radiolyssningen för marksänd ljudradio har under lång tid tillbaka varit i stort sett linjär men vi kan nu se att intresset för att lyssna på marksänd ljudradio börjar avta i de lyssnarmätningar som utförs gemensamt av Public Service och kommersiell radio. Tappet beror på ändrade vanor där konsumenterna inte längre ser den marksända radion som tillräckligt relevant i konkurrens med globala mediejättar som lockar konsumenter till deras digitala plattformar med större mångfald och relevans än den marksända ljudradion kan erbjuda i dagsläget.

Parallellt med denna utredning har regeringen uppdragit åt Myndigheten för press, radio och tv att utreda villkoren för den kommersiella marksända radion på längre sikt, Ku 2021/01993. Utredningen har initierats efter att den kommersiella marksända radion indikerat att stora förändringar behöver ske om den ska kunna finnas kvar i marknätet.

Huvudpunkterna är att kommersiell radio är det enda mediaslag i Sverige som tvingas betala enormt dyra avgifter för att ens få existera. Verksamheten bedrivs på koncessioner som auktioneras ut med 8 års intervall. Ungefär en femtedel av bolagens omsättning går till koncessionsavgifter. Dessa medel behöver i stället investeras i innehåll för att möta efterfrågan från konsumenterna.

Utrymmet som finns för marksänd ljudradio i FM bandet är också väldigt begränsat som också utredningen konstaterar i kap. 12.2.1. Det finns idag sju nationella radiokanaler i marknätet. Fyra Public Service-kanaler och tre kommersiella kanaler. Sedan finns några ytterligare få lokala nätverk med begränsad geografisk spridning. Det utrymmet är inte tillräckligt för att skapa den mångfald av radiokanaler som behövs för att kunna konkurrera med globala mediejättar som har ett mycket större utbud på sina utländska digitala plattformar.

Om staten inte förändrar dessa villkor i grunden, kommer den kommersiella radion att försvinna ur marknätet kanske redan så tidigt som 2026 när den nuvarande tillståndperioden löper ut och bedriva sin distribution på andra tekniska plattformar.

Den kommersiella radion har varje vecka sex miljoner radiolyssnare som då kommer försvinna ur marknätet och konverteras till andra utländska digitala plattformar som inte har någon skyldighet att bära VMA kap. 12.2.2. Detta kommer också i förlängningen innebära att Public Service-kanalerna kommer att tappa en stor mängd av sina lyssnare ur marknätet, i en slags dominoeffekt när radiolyssnarna går över till andra utländska digitala plattformar där även Public Service finns.

Risken är alltså just nu påtaglig, att radiolyssningen i marknätet mycket dramatiskt kommer minska i närtid, vilket får till effekt att VMA systemet i marknätet helt riskerar att tappa sin relevans när radiolyssnarna i stället finns på andra utländska digitala plattformar dit VMA meddelanden inte når. Konverteringen till digitala plattformar medför också att viljan hos konsumenterna att behålla sina FM mottagare kommer minska om de aldrig används ändå. Det samma gäller en trend vi kan se hos biltillverkare där man

gärna vill ta bort FM mottagaren helt från bilarnas infotainmentsystem eftersom biltillverkarna tror att det inte finns något intresse från konsumenterna att lyssna på marksänd ljudradio längre, vilket inte stämmer. Biltillverkarna tror att konsumenterna bara vill bara digitala plattformar via appar. En plötslig dramatisk minskning av antalet lyssnare i marknätet som blir effekten om inte kommersiell radio får förändrade villkor kommer slå in sista spiken i kistan för marknätet.

Sammantaget blir resultatet få lyssnare i marknätet samtidigt som möjligheten att lyssna också påverkas av att antalet FM radiomottagare kommer att minska eller tas bort. Det blir svårt att som idag nå ut med VMA meddelanden på ett effektivt och robust sätt.

Marknätet fortfarande starkt – Hur kan vi säkerställa detta framåt?

Marksänd ljudradio har fortfarande en stark position i Sverige även om intresset nu börjat sjunka och intresset gradvis kommer fortsätta att avta. För att motverka den dramatiska kollaps av marknätet vi ser framför oss, om inget görs från myndigheters och statens håll, behöver framförallt framgång nås på tre punkter. Bauer Media som marknadsledande kommersiell radioaktör och samtliga övriga aktörer på marknaden är alla eniga om att dessa tre punkter skyndsamt måste adresseras.

1. Digitaliseringen av marksänd ljudradio

Sverige står snart ensam i Europa med en marksänd ljudradio som inte är digitaliserad. Tittar vi hur det ser ut hos vår närmsta granne Norge, så har de till exempel redan släckt ner sitt analoga marknät för FM radio och 73% av hushållen i Norge har numera mottagare för digitalradio via DAB+. Samtliga bilar har DAB+ mottagare.

Redan 2014 fanns en bred parlamentarisk enighet om att digitalisera den svenska marksända ljudradion, frågan gällde då inte om, utan hur en digitalradioövergång skulle ske och den dåvarande regeringen tillsatte en utredning, SOU 2014:77 som presenterade hur övergången skulle gå till. När utredningen presenterades hade vi precis haft regeringsskifte i Sverige och där har utredningen fastnat och lagts på is. Beslut varken för eller emot har fattats.

Vi måste nu mycket skyndsamt få till stånd en digitalisering av den marksända ljudradion då det skapar förutsättning för i storleksordningen femtio nationella radiokanaler som utgör den mångfald och bredd som krävs för att marknätet ska kunna fortsätta vara relevant för konsumenterna i förhållande till utbudet hos utländska globala mediejättar.

Senast 2026 måste rikstäckande digitalradiosändningar via DAB+ vara i gång. Det betyder i sin tur att det är bråttom att redan nu hos myndigheter bereda frågan och fatta de politiska beslut som krävs för att byggnationen av infrastrukturen kan komma i gång. Vi kan inte vänta tills 2026 när den kommersiella radions tillstånd löper ut, då är det redan för sent och den kommersiella radion kommer att lämna marknätet.

Public Service behöver också få ett uppdrag från regeringen att från sin sida driva frågan om en digitalisering av den marksända radion. Som vi redan förklarat så är Public Service och kommersiell radio starkt sammanlänkade och en enighet och ett gemensamt mål för alla radioaktörer är viktig för att lyckas med digitaliseringen av ljudradio i marknätet. Ett gemensamt mål mellan staten, Public Service och kommersiell radio i Norge har där visat sig vara framgångsrikt när den marksända radion digitaliserades där.

2. Slopandet av dyra koncessionsavgifter för kommersiell radio

Kommersiell radio är det enda medieslag i Sverige som behöver betala för att ens få existera genom att betala dyra koncessionsavgifter för sina sändningstillstånd. Ungefär en femtedel av de kommersiella aktörernas omsättning går till dessa avgifter, pengar som skulle behöva avsättas till programverksamheten.

Bauer Media finns representerade på nio europeiska marknader med kommersiell radioverksamhet och ingenstans hittar vi motsvarande höga avgifter för att få sändningstillstånd. I storleksordningen utgörs tillståndsvavgifterna på övriga europeiska marknader som delar av en procent eller någon enstaka procent av bolagens totala omsättning. Många länder har också helt kostnadsfria sändningstillstånd och betydligt generösare tillståndspå perioder för att stärka den kommersiella radion och ge långsiktighet i verksamheten.

Som utredningen påpekar i avsnittet 12.2.1 så beror avgifterna i grunden på att utrymmet i det analoga marknätet för ljudradio (FM radio) är begränsat så alla som vill får inte plats, därför hålls en auktion eller skönhetstävling om vem som får sändningstillstånd. En

digitalisering av radion betyder dock att utrymmet helt plötsligt uppgår till cirka femtio radiokanaler vilket medför att utrymmet är så stort att alla som vill får plats. Det krävs alltså inte längre auktioner eller skönhetstävlingar utan en enkel ansökningsprocess bör vara tillräcklig.

3. Säkerställa en gemensam marksänd distribution för den marksända ljudradion

För att lyckas med digitaliseringen av marksänd radio är det viktigt att detta samordnas noggrant mellan både staten, Public Service och de kommersiella radioföretagen. Det mest effektiva sättet är att staten kliver in och tar ett mycket större ansvar för att upprätthålla marknätet genom att staten ger ett uppdrag till Teracom Samhällsnät att bygga ut rikstäckande digitalradiotäckning för samtliga aktörer på radiomarknaden med 99,8% befolkningstäckning och att radioaktörerna ges möjlighet att sända till en symbolisk summa.

Det finns ledigt frekvensutrymme som är öronmärkt för digitalradiosändningar via DAB+ som skulle räcka till fyra stycken sk. "multiplexers" om frekvensutrymmet omarbetas. Detta kan effektivt skötas av radiobranchen i samarbete med Teracom Samhällsnät. Varje multiplexer kan innehålla 10-15 radiokanaler beroende på graden av ljudkvalitet man väljer att ha.

Det finns många fördelar med att ge Teracom Samhällsnät uppdraget att sköta all utsändning av marksänd digitalradio:

- i. Den "tunga" infrastrukturen finns redan på plats såsom master, reservkraft och robusta kommunikationsnät. Kommersiell radio har idag inte samma ekonomiska möjlighet att upprätthålla samma tillgänglighet och robusthet som Public Service-kanalerna har. Den infrastruktur som Teracom Samhällsnät (tidigare en del av Televerket) byggt upp sedan 50 talet och förfogar över är i grunden redan finansierad med skattemedel, så den borde komma samtliga aktörer till nytta oavsett Public Service eller kommersiell radio.
- ii. Samtliga radiokanaler, oavsett om en konsument lyssnar på Public Service eller en kommersiell kanal får samma täckningsgrad. Idag finns stora skillnader i den marksända täckningen eftersom Public Service har en kraftig överdominans med kraftfullare radiosändare än den kommersiella radion tillåts ha på grund av brist

av frekvensutrymme i FM bandet. Vissa konsumenter nås idag därför inte av VMA meddelanden pga. skillnader i täckningen.

- iii. Oavsett vilken kanal man väljer att lyssna på så kommer VMA meddelanden sändas ut likställt i alla kanaler. Idag finns tekniska begränsningar för den kommersiella radion att sända ut VMA meddelanden per automatik överallt. Det finns också risker att VMA meddelanden inte når ut i kommersiell radio eftersom det finns brister och säkerhetsrisker i den tekniska lösningen som används nu av MSB.

Motiveringen att staten bör ta kostnaden för utbyggnad och drift av det marksända digitalradionätet för alla aktörer är således att säkerställa att det framtida digitala marknätet kommer fortsätta vara relevant för lyssnarna. Att systemet fortsätter vara en grundbult i det civila försvaret i både tid av fred eller kris. Marknätet för ljudradio och alla dess olika aktörer behöver ses mer som en mer samhällsnyttig del av det civila försvaret som "måste få kosta staten" snarare än en affärsdrivande verksamhet som den är idag för staten.

Det är dessutom så att kostnaden för att samordnat bygga ut ett relevant digitalt marknät med DAB+ i slutändan kommer kosta skattebetalarna lika mycket som de reinvesteringar man ändå kommer behöva göra i det analoga marknätet för FM ljudradio. Skillnaden är att man då fortsätter pumpa in pengar i något som kommer att självdö medan en utbyggnad av ett marksänt digitalradionät säkerställer relevansen så att konsumenter stannar kvar i marknätet för ljudradio.

DAB+ teknologin är också mycket effektivare. Den energi som åtgår för att sända de fyra Public Service-kanalerna P1, P2, P3 och P4 nationellt, kommer räcka till de fyra "multiplexers" med tillhörande sändare som krävs, vilket betyder att samma energi som idag ger fyra rikstäckande radiokanaler kommer räcka till nästan femtio rikstäckande digitala kanaler. Driftkostnaderna kommer därför bli ett nollsummespel för skattebetalarna men mervärdet ökar med nästan femtio radiokanaler.

Svar på förslag från utredningen angående VMA i radio

Bauer Media tillstyrker utredningens förslag enligt kap. 13.3.1 om att VMA meddelanden ska sändas kostnadsfritt i marksänd ljudradio om myndighet begär det.

Bauer Media tillstyrker utredningens bedömning enligt kap. 13.4.2 att kommersiella radioaktörer bör träffa separata överenskommelser med MSB om hur förmedlingen av VMA meddelanden går till.

Bauer Media motsätter sig utredningens förslag enligt kap. 13.5 att sändningstillstånd bör kunna återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot skyldigheten att sända viktiga meddelanden till allmänheten som framgår enligt RTL 14 kap. 5§. Bauer Media menar att detta är en helt oproportionell sanktion eftersom det idag finns tekniska brister i MSB systemet med VMA-boxar som kan medföra att VMA meddelanden ändå inte går ut, eftersom systemet bygger på relämatning som kan störas eller påverkas av yttre omständigheter. För närvarande är detta ändå sättet att få ut lokala/regionala VMA meddelanden. Vid en eventuell tillsyn skulle detta kunna ses som att tillståndshavaren väsentligt brutit mot skyldigheten att sända ut VMA. En bättre modell som också utredningen verkar ha övervägt är föreläggande om vite om inte en tillståndshavare rättar sig och följer skyldigheten att sända VMA. För att ge ytterligare ett motsvarande konkret exempel, om en tillståndshavare av en FM radio frekvens inte följer de villkor som följer av tillståndet så kan Post- och telestyrelsen förelägga den tillståndsgivne med vite snarare än att frekvenstillståndet direkt kan dras tillbaka vid överträdelse vilket vore en mycket oproportionlig sanktion.

Vänliga hälsningar

Linda Palmgren, CEO, Bauer Media Audio Filial

Teemu S. Korhonen, CTO/CIO, Bauer Media Audio Filial